

Op de Amsterdamse Bloemgracht, hartje Jordaan, bevindt zich reeds langer dan een decennium het schaakhuis Gambit, in de volksmond schaakcafé Gambiet. De verknochtheid van de vaste klanten aan het lokaal blijkt uit het feit, dat zij een herdenkingsbundel lieten verschijnen: *Eindelijk hoor... tien jaar Gambiet*, waarin de loftrompet wordt gestoken over het café en zijn eigenaar Menashe Goldberg. Dit artikel wil U voorstellen aan Menashe en zijn creatie.

Stream of life

Een kwart eeuw geleden arriveerde Menashe Goldberg, geboren in Polen, vanuit Israël in Amsterdam, om een vriend te bezoeken. "Ik ben gebleven, zonder plan. The stream of life caused me to stay here." In een mengeling van Nederlands en Engels vertelt hij zijn levensverhaal. Zijn vertrek uit de "holy land" staat los van de problemen in het Midden-Oosten: "ik ben geen lafaard". Zonder veel moeite slaagde hij erin zijn werk als computerdeskundige ook in Amsterdam uit te oefenen: een grote bank "plukte hem van de straat", verschaftte hem een mooi appartement en een goed salaris, kortom "blijf stil man. Dus ik ben stil gebleven." Dat hield hij vijf jaar vol, maar toen had hij "genoeg van de computers".

Twintig jaar geleden kocht hij het pand aan de Bloemgracht 20 en begon "voor zichzelf" in zaken, en ruim elf jaar geleden werd Gambiet geopend.

Hoe is hij daartoe gekomen? "Wel, elf jaar geleden lag ik in bed, totaal in depressie, vraag mij niet waarom. Dat was niet een dag depressie, ik was helemaal kapot van de wereld. Ik zit in bed met

Schaakhuis Gambit

■ ROB VAN GOMPEL

een klein magnetisch schaakbord, om partijen van meesters te bekijken, dat was het enige dat me nog interesseerde, de rest was afgelopen. Toen kwam er een vriend van mij binnen, Gingi (niet te verwarren met de GM Roman Dzindzichasjvili, over wie straks meer), hij was de eerste die hier achter de bar heeft gewerkt - als vrijwilliger, en hij zei, Menashe, ik weet wat je moet doen. Jij moet een schaakcafé beginnen. Dus ik zeg hé, geen slecht idee!"

Menashe Goldberg

Het blijkt een keerpunt, Menashe hervindt zijn energie de plannen worden uitgewerkt, en samen met vrienden wordt het souterrain verbouwd. De schaakclub MEMO, waarvan Menashe al meer dan vijftien jaar lid is, blijkt bereid materiaal ter beschikking te stellen, er komt een stencil dat het bestaan van het nieuwe schaakcafé wereldkundig maakt. Het

idee is een "cultural place - schaken met klassieke muziek op de achtergrond". Mond tot mond reclame doet de rest, een trouwe klantenkring omringt Menashe sindsdien, die zich door lauw bier noch aftandse platenspeler (pas onlangs vervangen door iets moderners) laat afschrikken. Wellicht als gebaar van dank aan de nimmer versagende gastvrijheid van Menashe: dag in dag uit, "feest of geen feest", vanaf twaalf uur 's-middags tot "laat in de nacht", the Gambit is altijd open.

"Het speelt ons"

"We don't play chess, chess plays us." Dit citaat van de inmiddels overleden "ome Frans" Naerebout typeert de schaakliefde van Menashe. Hij speelt het spel al "zolang als ik mij kan herinneren", maar echt serieus werd het pas in Amsterdam. Een computer-collega nam hem mee naar schaakclub "Het Witte Paard" in Zaandam, waar hij leerde noteren en begon met de bestudering van de theorie van het schaakspel. MEMO is pas zijn tweede club: "ik ben een loyaal figuur." Gaandeweg ontwikkelt hij zich tot een gevreesd tegenstander, al beschrijft hij zijn successen bescheiden als "average". Met een anekdote illustreert hij, hoe hij zijn ambities als schaakspeler verloor. Het gebeurde een aantal jaren geleden, dat Roman Dzindzichasjvili enige tijd bij Menashe logeerde. De bekende schaakzigeuner stond op dat moment elfde op de wereldranglijst. In de keuken boven Gambiet ontwikkelde zich het volgende gesprek: Roman: "Waarom schaak jij?" Menashe: "Om wereldkampioen te worden?" Daarvoor heeft de GM nog geen glimlach over: "Ik

FOTO BAS BEEKHUIZEN

Rob van Gompel: Schaakhuis Gambit in Amsterdam

Bron: Schakend Nederland - mei 1993 - <https://schaakbond.nl/>

(photo copyright © by <https://www.schaakcomputers.nl/>)

niet, ik ben te oud?" Hij is dan 40. Menashe: "Ik was 42! Het was toen, dat ik mijn plaats wist. From this moment on I play chess for fun." Hetgeen hem overigens niet belet zich dag in dag uit aan het schaakspel te wijden, zoals ook blijkt bij mijn bezoek, na de KNSB-ronde van 6 maart j.l.: bij mijn binnenkomst zit Menashe, samen met zijn "coach" Ton Sibbing een afgebroken stelling te analyseren uit de interne competitie van MEMO. Mede dankzij de bijdrages van fotograaf Bas Beekhuizen duurt het haast een eeuwigheid alvorens het interview kan beginnen. Als ik dan opmerk dat hij de interne MEMO-competitie kennelijk verschrikkelijk serieus neemt, zegt hij: "Dat is een domme vraag. You give everything you have, to the game: al je concentratie, heel je stamina, je hele persoon - anders blijf ik in bed. Wat is een schaker? Een schaker is iemand die de perfectie zoekt in het spel dat is een zeer serieuze zaak"

Heren en hippies

Wat voor soort mensen zijn het nou, die men regelmatig in Gambiet kan aantreffen, vraagt u zich wellicht af. Het blijkt niet zo te zijn, dat de meeste klanten tot een bepaalde subcultuur kunnen worden gerekend. Menashe: "Het is precies het beeld van de schaakwereld. Vanaf de man in het pak met de krawat, tot en met de hippie met de lange haren. Het is een doorsnee van de schaakwereld, dat kan je gemakkelijk zeggen." Deze gemêleerdheid van het publiek vormt ook een van de speciale charmes van de Gambiet-sfeer. Vrijwel dagelijks worden er (rapid) partijen gespeeld voor de zogenaamde 'jaarstand', een doorlopende traditie van ook al

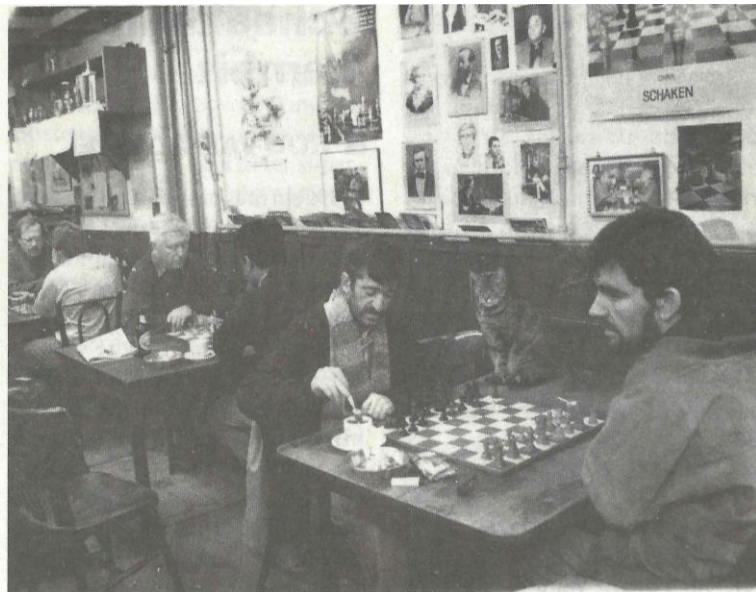

FOTO BAS BEEKHUIZEN

weer meer dan tien jaar, die door meester ("niemand weet waarin") Ab (Appie) Frank en de voornoemde heer Naerebout werd meegenomen van schaakcafé "Het Hok" (waarover misschien later).

Het is niet iedereen gegeven, deel te mogen uitmaken van het selecte gezelschap jaarstanders.

"Je moet erkend zijn door de andere leden van de jaarstand", zegt Menashe. De voorwaarde blijkt tweeledig: "Je moet erkend zijn voor wat betreft je schaaksterkte, en voor je manieren." Natuurlijk niet zo verwonderlijk, deze laatste eis, als je je realiseert hoe vaak de heren tegenover elkaar zitten. "Met de heer Naerebout heb ik honderden partijen gespeeld, en nu speel ik er met Appie tweehonderdvijftig per jaar, ongeveer." De vaste bezoekers zijn zodoende gewend geraakt aan het beeld van Menashe in vliegende tijdnood, zijn grootste vijand.

In het jubileumboekje schildert 'Appie' Frank het volgende beeld

van Menashe Goldberg als schaakspeler: "Er is bijna geen partij waarin hij niet de laatste zetten met hangende vlag moet afwerken. Dit gaat dan met heftig gekreun en gevloek gepaard, vooral als het vlaggetje gevallen is. Meestal wordt daarna eindeloos geanalyseerd om aan te tonen hoe hij eigenlijk had moeten winnen. Ook wanneer de stelling heel slecht was, tracht hij toch nog te bewijzen dat de positie voor hem gewonnen was." Hij mag het zeggen.

Er zijn ook jonge jaarstanders; Menashe noemt de, volgens hem veelbelovende, Turgut Batal als voorbeeld: "Hij wil nog wereldkampioen worden, maar dat is een matter of leeftijd." En wie die illusie verloren heeft, kan altijd nog proberen de jaarstand te winnen. Mits de ballotage wordt doorstaan, natuurlijk. Durft u?

Meestergilde

Alhoewel Menashe oprecht blij lijkt met elk van zijn klanten, is er toch een categorie die een streepje

Rob van Gompel: Schaakhuis Gambit in Amsterdam

Bron: Schakend Nederland - mei 1993 - <https://schaakbond.nl/>

(photo copyright © by <https://www.schaakcomputers.nl/>)

vóór heeft. Het zijn niet de 'kroegmeesters', waarvan er hiervoor al enkelen genoemd zijn, maar zij, die werkelijk hun sporen in het schaakspel hebben verdiend: de internationale meesters en, speciaal, de grootmeesters. Er loopt bijvoorbeeld iemand rond in Gambiet, die probeerde Hans Ree te verschalken in een "onbetekenend vluggertje" met een van de toenmalige lievelingsvarianten van Piket, zoals de grootmeester in 1989 schreef in *NRC Handelsblad*. Toen Ree naderhand geconfronteerd werd met een "nieuwte van Kasparov" stemde hem dit "een beetje bitter", want hij had op identieke wijze gewonnen.

Ree: "En nu hoop ik maar dat mijn tegenstander met wie ik toen buiten aan een tafeltje op de straatstoep speelde, of de meester die er naar zat te kijken of desnoods iemand van de groep toeristen die even bleven staan, achteraf beseft, dat hij getuige was

van de wereldpremière van een opzienbarende nieuwe vinding." Arme Hans, maar ja, op de "straatstoep", dat is natuurlijk vragen om problemen. En, zal Menashe denken, hoe kan een schaakpartij ooit "onbetekenend" zijn?

Maar een titelhouder, die zich 'verwaardigt' aan zijn Jordaan-kampioenschap deel te nemen, dat ziet hij graag ook al is hij zich wel bewust van hun motieven: "regelmatig komen er meesters, die toevallig in de buurt zijn en geld nodig hebben, om de eerste prijs op te vissen. Maar dat gaat niet zo gemakkelijk, want onze jongens zijn niet voor de poes." Dat dit geen grootspraak is weet bijvoorbeeld ook de Poolse grootmeester Kuligovsky, die in 1986 de eerste prijs met vijf anderen (onder wie habituée Leon Pliester) moest delen. En zes maanden nadien kwam Pliester niet verder dan een gedeelde derde plek. Bij

de laatste editie van het Jordaan-kampioenschap was het meester-gilde niet vertegenwoordigd, maar de overwinning van de Estlandse meester Vetemaa en de Israëlische IM Afek liggen nog vers in het geheugen, waarbij laatstgenoemde en passant bewees, dat de caféstoeltjes aanzienlijk minder gammel moeten zijn dan hun reputatie. Al getuigde het van moed, dat hij erop durfde plaatsnemen.

Gambiet bewijst dat Echte Schakers niet terugschrikken voor enig sneuvelend hout, zo lang het maar niet op hun bord is. Bij Gambiet telt alleen schaken, zelfs het personeelsbeleid moet daarop gebaseerd zijn, getuige Menashe's bestelling: "één pils alsjeblieft, and try not to break the bottle." Het gestaag vollopen van het café en zijn klanten, het kraken van stoelen en hersenen, de wereld van Menashe Goldberg, een bolwerk voor Schakend Nederland.

Rob van Gompel: Schaakhuis Gambit in Amsterdam

Bron: Schakend Nederland - mei 1993 - <https://schaakbond.nl/>
(photo copyright © by <https://www.schaakcomputers.nl/>)

Externe links

<https://en.chessbase.com/post/the-oldest-che-caf-in-amsterdam>

<https://renzoverwer.wordpress.com/2005/08/11/schaakcafe-het-gambiet-op-korte-termijn-dicht/>

<https://www.youtube.com/watch?v=PokVkxSVSWY>

<https://www.youtube.com/watch?v=nQagISMctd8>